

Saskia Keuzenkamp (2012)

Worden wie je bent. Het leven van transgenders in Nederland.

Sociaal en Cultureel Planbureau, november 2012.

Er is in de samenleving veel onbekendheid over transgenders. De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap vroeg daarom het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) onderzoek te doen naar deze groep. Het SCP heeft daartoe een enquête gehouden onder transgenders in Nederland.

Ruim 450 respondenten vulden de vragenlijst in. Hoewel het geen representatieve groep is, helpt het onderzoek ons wel om een beeld te vormen van de groep transgenders in Nederland.

De belangrijkste bevindingen zijn de volgende.

De helft van de respondenten wist al voor hun 10^e levensjaar dat hun genderidentiteit niet overeenkwam met hun geboortegeslacht. De meeste transgenders wisten al langer dat er *iets* met ze aan de hand was, maar meestal niet *wat* dat was. Dit had veel te maken met onbekendheid met het bestaan van transseksualiteit.

Tussen de bewustwording en het openlijk uitkomen voor de genderidentiteit verliep vaak een geruime tijd en niet alle respondenten waren uit de kast op het moment dat ze de vragenlijst invulden. 29% zei (bijna) nooit of slechts af en toe volgens de gewenste genderidentiteit te leven, 54% doet dat altijd. Vooral angst voor negatieve consequenties, onzekerheid en schaamte weerhouden sommigen ervan voor hun trans-zijn uit te komen. Het vaakst is men open tegenover de huidige partner. Ruim 20% houdt het verborgen voor de ouders en kinderen. Op het werk zijn de respondenten veel minder vaak open: 45% is niet open tegenover de collega's.

Hoewel de meeste transgenders zich veilig voelen in hun woonomgeving, gaf 37% aan zich in het jaar voorafgaand aan het onderzoek niet altijd veilig te hebben gevoeld. 42% van de respondenten kreeg dat jaar één of meer negatieve reacties vanwege het trans-zijn; 12% maakte dit minstens eens per maand mee. De negatieve reacties kwamen het meest voor in de openbare ruimte.

Vergeleken met de rest van de bevolking toont het onderzoek een behoorlijk ongunstig beeld van het welbevinden van transgenders. Twee derde van de respondenten is eenzaam, een kwart zelfs in sterke mate. De helft heeft psychische problemen en de suicidaliteit is veel hoger dan

gemiddeld. Bij degenen bij wie de transitie achter de rug is, lijkt het beeld over het algemeen wat gunstiger.

Veel respondenten geven aan dat ze graag eerder hadden willen weten wat er met hun aan de hand was. 20% geeft aan graag te willen dat de maatschappelijke acceptatie en het begrip uit de omgeving toe zouden nemen.

Hoewel de situatie voor transgenders in de afgelopen decennia is verbeterd, blijkt uit dit onderzoek dat er nog tal van knelpunten zijn. Deze zullen niet allemaal en zeker niet op korte termijn opgelost kunnen worden. Het aandeel transgenders in de bevolking is klein (naar schatting 0,38%) en de zo vanzelfsprekende seksedichotomie in de samenleving zal vermoedelijk nog jarenlang dominant blijven. Hoewel doelgroepenbeleid tegenwoordig 'uit' is, lijkt het alleszins gerechtvaardigd om voor transgenders een uitzondering te maken. Zoals uit de aanbevelingen van de respondenten zelf blijkt, is er specifieke aandacht voor hun situatie nodig. Daar ligt niet alleen een taak voor de overheid, maar ook voor andere actoren. Het is duidelijk dat transgenders wel een steuntje in de rug van de overheid en de hulpverlening kunnen gebruiken. Op de volgende gebieden zou (overheids)beleid kunnen bijdragen aan het verminderen van de knelpunten voor transgenders:

- Verbeter de zorg voor transgenders. Dit omvat: de lange wachttijden bij genderteams aanpakken, het aanpassen van secundaire geslachtskenmerken vergoeden, de psychologische hulp voor transgenders verbeteren.
- Vergroot de maatschappelijke acceptatie van en kennis over transgenders. Dit kan bijvoorbeeld door middel van voorlichtingen op scholen en het verbeteren van de kennis van relevante professionals (zoals docenten en hulpverleners) over genderdysforie.
- Vergemakkelijk de procedure om de geslachtsaanduiding te wijzigen in de Gemeentelijke Basisadministratie. In de Tweede Kamer ligt een wetsvoorstel om de sterilisatie-eis en de eis om een geslachtsaanpassende operatie te ondergaan te laten vervallen. In dit voorstel blijft de deskundigheidsverklaring wel een vereiste. Deze deskundigheidsverklaring (die bevestigt dat de persoon een langdurige overtuiging heeft dat hij of zij tot het andere geslacht behoort) is echter omstreden.
- Verbeter de arbeidsmarktpositie van transgenders. Zij zijn relatief vaak arbeidsongeschikt en hebben relatief vaak een uitkering.